Ստացանք «Փուրնալ դ'Օրիան» լրագրի համար 4 րուբլ Իսահակ Բուդաղեանանցից։ Առաջվայ փողերի հետ կանի 1116 րուբլ 50 կոպէկ։

—

«Кавказъ» լրագրում յայտնված է որ վաղը, շաբաթ օր, 26-ին սեպտեմբերի, Արծրունու Թատրօնում Կայսերական թատրօնների արտիստ, պ. Բօգդանօվ կը մասնակցի ֆրանսիական խմբի ներկայացմանը։ Պ. Բօգդանօվ կը պատմի պատկերներ ժողովրդական կեանքից և կերգէ կուպլէտներ։ Ֆրանսիական խումբը կերգէ և կը ներկայացնէ մի օպէրէտ պ. Դէկկէր-Շէնկի օրկէստրի մասնակցութեամբ։

—

Օդէսսայի մէջ հրատարակվող «Одесскій Листокъ» լրագիրը, որ կառավարութեան հրամանով արգելվեցաւ մի քանի ամսով, նորից թոյլտուութիւն ստացաւ հրատարակվելու և այդ թերթի համարները արդէն ստացվեցան Թիֆլիսում։

—

Այս օրերս վախճանվեցաւ Թիֆլիսի մէջ Անդրկովկասեան Պրիկազի կառավարիչ պ. Զայէվսկի։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻՑ

—

Հարստահարութեանց դարը նորոգեցաւ, ապահովութիւն չը մնաց Հայոց. ամեն Հայ իր գրաւումէն դողրած, իր տունը պահելու ստիպուած է. ժամանակը բռնութեան է. կառավարիչը լոկ ամսականաւոր, անտարբեր մ'է. բնաւ հոգը չէ քաղաքի վիճակը, որ օրէ ցօր վտանգաւոր կը լինի․․․։ Ցածոգի մարդիկներն իրենց մոլեռանդութեան ազատ ասպարէզ գտած են. հիմայ ըսելու է թէ՝ անբաղդ է Հայը, թշուառ է, կը հարստահարուի. ուսկից, բուն իսկ իրեն հայրենակիցներէն. ահա՛ այս ևս մեծ ապացոյց մ'է թէ՝ դեռ կրթութիւն չէ մտած նոցա մէջ, քանի որ նախկին օխերով վարակուած իրենց կատաղի կրից յագեցում տալու համար ոտնակոխ կ'ընեն ամբողջ քաղաքի մը կացութիւնն և ազգի մը կենցաղավարութիւնը։ կը պատահին հոս, ի Մաբաշ, դէպքեր, որ անլուր են. կը գործուին ոճիրներ, զոր միայն միջին դարը կրցած է հնարել. հանգիստ կեանք, առևտուր, խսպառ չը մնացին. ամեն մարդ, որ Հայ կը կոչուի՝ իր տանը պահապանն է. խանութները փակուած, գի խանութին մէջ իսկ կը յարձակին նորա վրայ. արտերն ու այգիներն անխնամ, գի իրենց սեպհական կալուածին մէջ կը վիրաւորուին սրիկաներէն. վերջապէս անգթութիւնք, բռնութիւնք, հարստահարութիւնք օր ըստ օրէ կաճին և կը սպառնան հանգստութեան. այս ամեն ոճիրներէն միայն մէկ հատը, որուն նման 20 տարիէ ի վեր չէր տեսնուած հոս, պատմել հարկ կը համարիմք հասարակութեան։

Մօտերս, քաղաքիս Քիւմպէթ կոչուած թաղին մէջ, Կ. Հ. վարժարանի դասատուներէն Պ. Ս. Սամուէլեանի տունը՝ գիշեր ատեն մեծ յարձակում մը կը կրէ Տիվանլը թաղի մոլեռանդ, սրիկայ, հայատեաց 200 էն աւելի մարդիկներէն, որ երկու օր յառաջ համահաճ հաւանութեամբ և խորհրդով որոշած էին ջնջել այս ընտանիքը, զոր կը հարուածեն և կարատաւորեն անհաւատալի զլպրտութեամբ։ Կռիւը կը սկսի գիշերը ժամը մէկ ու կէսին մօտերը, մինչև ընտանիքը նստած, կը խօսակցէին։ Նախ մի քանի Տաճիկ սրիկաներ սանդուխէն վեր ելնելով՝ թշնամական շարժումներ կը ցուցնեն սոցա. առիթ մը կը փնտռեն իրենց թոյնը թափելու։ Պ. Ս. Սամուէլեան կը ջանայ խաղաղութեամբ դրկել զայնս, սակայն չը յաջողիր, և վերջապէս այս միջոցին 15—20 սրիկայ ևս զինուած, նախապատրաստական զէնքով՝ կատաղութեամբ կը յարձակին տանը վրայ. յարձակելոց խուժանը կաւելնայ. խուռն ամբոխ մ'է, տունը կը պաշարէ. թշուառ ընտանիքն ահ ու դողի բռնուած. հարսերէն մին ևս յղի լինելով՝ սարսափահար կը մարի. կռիւն երթալով ահեղ կերպարանք մը կառնու. թշուառ դասատուին թևը սուսերի հարուածէ մը կը վտանգի. աչքը կը փճացուի գլխուն տրուած հարուածներուն պատճառաւ. այս միջոցին տան տէրը ոտքիկանց լուր կընէ, մինչդեռ այնքան վայրագ ամբոխը մոլեգնաբար կը գոչէ. „աթէշ կէթիրին, կեավուրլարըն մալը վէ ըրզը պիզէ հալալ տըր“. ամբոխին գլուխն է Տաճկաց կրօնական իւլէմաներէն Նալբանտ օղլու Ահմէտ էֆէնտին. կը հասնին ոստիկանք, բայց մէկ մարդ չերևիր. ամենն ալ տանը քովի բաց անցքէն փախած էին, և միայն տանուտէրն իր եղբայրներով և զաւակներովը գտնուելով տանը մէջ, գայմագամի հրամանաւ գիշերով կը բռնեն զայն ոստիկանք և այսպէս դասատուն, երկու եղբայրները, դրացի Պիլէզիկճեան խաչէր անուն անձը տանը մէջէն բռնի հանելով՝ կը տանին պալատն ի բանտ. և գիշերը հոն կը մնան միմիայն, ինչպէս ըսած է գայմագամը, ամբոխին կատաղութիւնը սանձելու կամ նոցա հաճոյքն յագեցնելու համար, այսպէս ահա կը հեծեն բանտին խորերը՝ վարժապետ, անպարտ եղբայրներն և այլ Հայեր, որոց յանցանքը միմիայն ծեծ ուտելն և Հայ լինելն է. յաջորդ օրը միշեալ սրիկաներէն երկու հոգի կը բռնեն, և բանտ կը դնեն, բայց փաշային հրամանաւ իսկոյն կարձակուին, իսկ Հայք դեռ կը պահեն բանտը. յատկապէս խնդրագիր կը տրուի, բայց ո՞վ կայ լսող. յայտնի յանդիման ամեն մարդ գիտէ որ այս եղելութիւնը խորհրդով կատարուեցաւ, պարզ իրողութիւն մը չէ, խնդրագրով լմննալիք գործ չէ. դասատու մը յանիրաւի բանտարկել, տուն մը թշուառ և անտէր. ահա դեռ նոր շնորհիւ երաշխաւորի մը դասատուն արձակեցաւ և այլք. բայց մեծ եղբայրը դեռ բանտն է, հակառակ օրինաց. խնդրագիրը նկատի չառնուիր, առանց դատ վարելու, ամեն տեսակ տանջանքներ կուտան. կառավարիչը, որ կոյրն և սատկաբարոյ մէկն է, այս ամեն իրողութեանց ականջը կը խցէ, և կարծես թէ կուրախանայ, և չը թողուր որ այն բանտարկեալ Հայն հանուի բանտէն մինչև դատի լրանալը, ըսելով թէ՝ „պունտան պիր պէօյլէք ֆէսատ չըգար“. իբր թէ՝ Հայու մը բանտէն արձակուիլը պատճառ պիտի լինի նոր խռովութեան մը. ուրեմն խնամ չը տանիր քաղաքին, ազգը մեծապէս դժգոհ է իւր վարմունքէն. ահա օրէ ցօր կը բազմանան եղեռնագործութիւնք ի շնորհս կառավարչի անտարբերութեան և հայատեցութեան. մինչդեռ մեր բարեխնամ տէրութեան Օգոստ. Սուլթանն հաւասարութեան, եղբայրսիրութեան և խաղաղութեան կանոնները գործադրուած տեսնել կը ջանայ իր երկիրներուն մէջ, ընդհակառակն այսպիսի բարեկարգութեան թշնամի կառավարիչ մը տեղի կուտայ ամեն տեսակ ոճիրներու, որ անպատիժ կը գործուին ամեն օր։

(Մանզումէի Էֆքեար)

ԱՆԳԼԻԱ

—

Դուբլինի մէջ իրլանդական ազգային կօնվենտի երկրորդ նիստի ժամանակ, որ նոյնքան բազմամարդ էր որքան և առաջինը, Սեկստօն յայտնեց, թէ կալուածական միութիւնը „Jrich World“ լրագրի խմբագրութենից ստացաւ 30,000 ֆրանկ հետևեալ նամակի հետ։ „Ցանում շղթայակապ Դեւվիտի, յանուն ապագայ սերունդի, որի վիճակը ձեր ձեռքին է, յանուն արդարութեան, մարդասիրութեան և Իրլանդիայի բարօրութեան, խնդրում ենք ազգային կօնվէնտից գրել իր դրօշակի վրա. „չը վճարել կալուածական տուրքերը, մնալ իրանց տների մէջ։ Արէք այդ և ամերիկական ձեր բարեկամները կը կրկնապատկեն իրանց օգնութիւնը։ Հակառակ դէպքում Ամերիկան ամօթով կը մնայ։“ Կալուածական միութեան Բատօնի բաժնի հաւատարմատար Դիլլօն էգօն ասաց, որ Դուբլինի կօնվենտը մի սերմ է իրլանդական ապագայ պարլամենտի համար։ Նա յոյս ունի, որ իրլանդացիք չեն հանգստանայ, մինչև արմատախիլ չանեն անգլիական իշխանութիւնը իրանց երկրի մէջ։ Ամբողջ ժողովը երեք անգամ ծափահարելով և ոտքի կանգնած ողջունեց իրլանդական ապագայ հանրապետութեան գաղափարը։ Կօնվենտը արդէն վերջացրել է իր նիստերը։

Իրլանդական գործերի մինիստր Ֆօրստեր Գլադստօնին այցելելուց յետոյ ուղևորվեցաւ Դուբլին։ Այնտեղ նրան ներկայացաւ իրլանդացի ամենաչափաւոր երկրագործներից մի պատգամաւորութիւն, որ խնդրեց ներում շնորհել բոլոր կալանաւորվածներին, որոնց թւում և իրլանդական միութեան առաջնորդ Դեվիտին։ Ֆօրստեր մերժեց այդ խնդիրը, պատճառ բերելով, թէ Իրլանդիայի մէջ անկարգութիւնները և բռնութիւնները չեն դադարում։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

—

Գերմանական ազգային ազատամիտ կուսակցութիւնը նորերում հրատարակեց իր նախագիծը, որի նպատակն է միացնել գերմանական հասարակութեան բոլոր ազատամիտ տարրերը։ Գերմանական ազատամիտ մամուլը վաղուց քարոզում է, որ անհրաժեշտ է ընդդիմադրական փոքր կուսակցութիւններին միանալ ընդհանուր ուժերով գործելու համար։ Այդ պատճառով նոր նախագիծը այնքան անորոշ է կազմված, որ կարող է միատեսակ հաճելի լինել թէ ազատամիտներին և թէ առաջադէմներին։ Օրվայ նշանաւոր խնդիրների մասին նոր նախագիծը ոչինչ չէ նկատում կամ հաբեանցի ակնարկութիւններ է անում։—Այդպիսի անորոշութիւնը չէ կարող վերջացնել ներքին անհամաձայնութիւնները և այդ պատճառով Բենիգսենի պարլամենտական կուսակցութիւնը հազիւ թէ կը կարողանայ բարուոքել իր դրութիւնը։ Գիտակցական և գործունեայ ընդդիմադրական կուսակցութեան համար ամենից առաջ հարկաւոր է որոշ և հաստատ սկզբունքներ։ Մանաւանդ նրանք այժմ անհրաժեշտ են իշխան Բիսմարկի պետական քաղաքականութեան դէմ մաքառելու համար։ Պետական կանցլերը ժողովրդին մի շարք տնտեսական նշանաւոր վերանորոգութիւններ է առաջարկում։ Ինչպիսի ուղղութիւն և յատկութիւն էլ ունենան այդ վերանորոգութիւնները, գերմանական ժողովրդի շահերի տեսակէտից նայելով գործին, բաւական չէ նրանց քննել և բացասել։ Մինչդեռ պրուսական ազգային-ազատամիտ կուսակցութիւնը միշտ հէնց այդ պակասութիւնն է ունեցել և այժմեան նախագծով ազատամիտները այդ պակասութիւնը ընդհանուր սկզբունք են դարձնում։ Ապագայ ընտրութիւնները կապացուցանեն, որ այդպիսի անորոշ նախագծերը և գործունէութիւնը նպատակայարմար չեն։

Շլէօցերի ճանապարհորդութեան մասին լրագիրները հաղորդում են հետևեալը։ Նա մի նկարչի հետ Հռօմը այցելեց իբրև հասարակ ճանապարհորդ և այնուհետև գնաց Վատիկան իբրև գերմանական կառավարութեան հաւատարմատար։ Նա առաջարկեց պապին, որ գերմանական դեսպան նշանակվի Վատիկանի մէջ և մի քանի աքսորված եպիսկոպոսներին թոյլ տուեց Գերմանիա վերադառնալ։ Դեռ յայտնի չէ, թէ այդ զիջումների փոխարէն Շլէօցեր ի՞նչ է պահանջել պապից։ Վատիկանի „Vocedella Verita“ լրագիրը նկատում է, որ գլխաւոր հարցերից դեռ ևս ոչ մէկը վճռված չէ։ Այդ հարցերի քննութիւնը յետաձգված է մինչև գերմանական դեսպանի նշանակելը պապական կառավարութեան մօտ։ Թէ պապը և թէ Շլէօցեր բաւական են մնացել իրանց խօսակցութենից։ Շատերը հաւատացնում են, որ Շլէօցեր, զիջումներ անելով, նրանց տեղ ոչինչ չէ ստացել։

Գերմանական լրագիրները հաստատում են տարածված լուրերը, իբր թէ նորից բանակցութիւններ են սկսվել այն յանցաւորներին յանձնելու մասին, որոնք փորձել են սպանել զանազան պետութիւնների կառավարիչներին։ Ինչպէս յայտնի է այդ բանակցութիւնները սկսվեցան դեռ անցեալ գարնանը, բայց այն ժամանակ Ֆրանսիան և Անգլիան անուղղակի պատասխան տուին իշխան Բիսմարկի պաշտպանած ռուսական շրջաբերականին այդ հարցի առիթով։ Այժմ հարցը նորից բարձրացրած է և աշխատում են համաձայնութիւն կայացնել պետութիւնների մէջ։ Ֆրանսիայի և Անգլիայի օգնութենից չեն հրաժարվել, բայց առանց այդ երկու պետութիւնների էլ միւսները կաշխատեն փոխել այժմեան դաշնագրութիւնները այդ առարկայի վերաբերութեամբ։

ԲՈԼԳԱՐԻԱ

—

Սօֆիայի մէջ արդէն հիմնված է բոլգարական պետական խորհուրդը։ Նրա կազմակերպութեան ժամանակ առաջացան այն բոլոր դժուարութիւնները, որոնց դէմ կառավարութիւնը պէտք է մաքառէ, և գործն էլ շատ առաջ չը կարողացաւ գնալ։ Կառավարութիւնը որոշեց միայն, որ պետական խորհրդի անդամների թիւը 12 պէտք է լինի։ Իշխան Ալէքսանդր ստիպված է մեծ զգուշութեամբ գործել հերթական հարցերը վճռելու ժամանակ։ Պահպանողականների մէջ, որոնք առաջ նրա կողմնակիցներ էին, անբաւականութիւն է նկատվում և մամուլն էլ ուշադրութիւն է դարձնում այդ հանգամանքի վրա։ „Народный Гласъ“ լրագիրը պահանջում է, որ կառավարութիւնը կատարէ սահմանադրութիւնը ոչընչացնելու ժամանակ իր տուած խոստումնքները և որ վերջապէս վերանորոգէ երկրի վարչութեան զանազան բաժինները։ Ռուշչուկի մէջ հրատարակվող „Болгарія“ լրագիրը պախարակում է կառավարութեանը երկաթուղիները առանց մրցման ռուսների ձեռքը գցելու համար։ Այսպիսով ազգաբնակութեան մէջ ռուսների համար թշնամական տրամադրութիւն է նկատվում։ Բոլգարները կասկածանքով նայում են վարչական պաշտօնեաների փոփոխութեան վրա։ Պահպանողականները յիշեցնում են կառավարութեանը իրանց մատուցած ծառայութիւնները վերջին դժուարութիւնների ժամանակ և գանգատվում են, որ բաւական վար-